

L'alp Gün en Val Stussavgia è ina da radund 750 alps grischunas che vegn cultivada durant la stad.

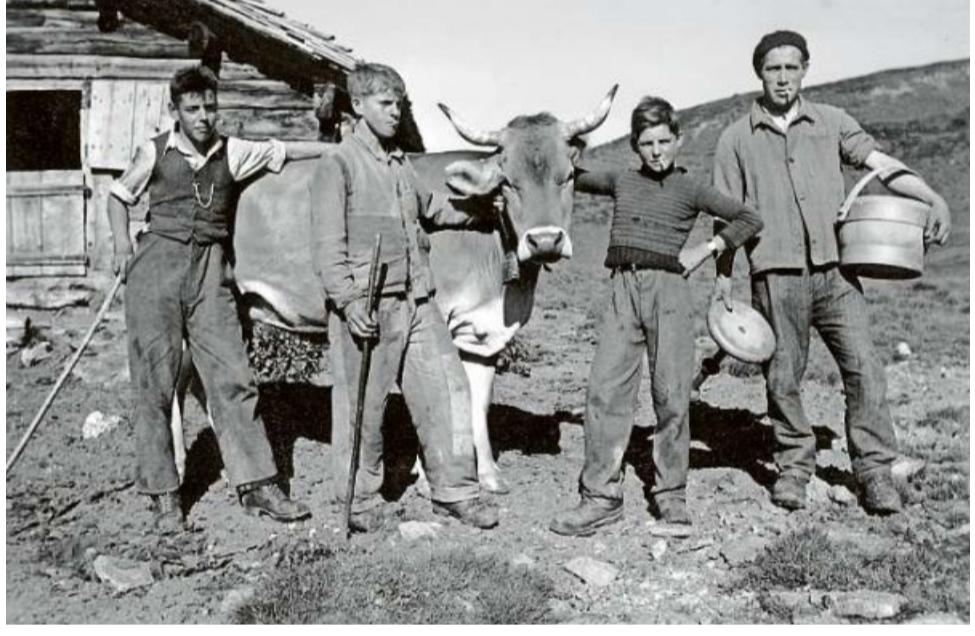
FOTO DANIELA DERUNGS

La UNESCO sa fatschenta da las alps cultivadas

Las 6740 alps cultivadas da la Svizra duain daventar part dal patrimoni immaterial mundial. Quest patrimoni è ina da las convenziuns da la UNESCO. La Svizra ha inoltrà venderdi passà ina candidatura correspudenta. La candidatura porta il num «Stagiun d'alp».

MARTIN GABRIEL/FMR

Sper il Patrimoni cultural mundial ch'è fitg enconuscents ha l'UNESCO er ina glista dal patrimoni immaterial dal gener uman mundial. *Julien Vuilleumier* è collavuratur da l'Uffizi federal da cultura ed accumpagna la candidatura da «Stagiun d'alp» per il patrimoni immaterial mundial da l'Unesco. El ha ditg a la FMR, che la glista dal patrimoni immaterial cuntegnia circa 600 projects u tradiziuns da l'entir mund. «La Svizra è represchentada actualmain cun set tradiziuns vivas en la glista mundiala. Duas da quellas è per exemplil il Tschaiver da Basilea u la Festa da la vendemia a Vevey.»

La stagiun d'alp è documentada dapi il temp medieval.

FOTO NOSSAISTORGIA.CH, CA. 1950, ALP RANASCA

«Las tradiziuns da la «Stagiun d'alp» èn adina puspè sa midadas en il decurs dals tschientaners.»

Julien Vuilleumier, responsabel per la candidatura «Stagiun d'alp»

Ina retscha da rituals

Chargiar in'alp è ina tradiziun ch'è documentada dapi il temp medieval. Entaifer ils tschientaners vargai ei la tradiziun da l'alpegiaziun vegnida adattada als basegns dal clima, da l'agricultura e da la societad. Als pli enconuscents rituals d'alp en Svizra appartenzan la chargiada, la stgariada, la savida davart la pasculaziun e la producziun da chaschiel d'alp sco era ils cloms d'uraziun e las chanzuns d'alp. Tenor Julien Vuilleumier che lavura en l'Uffizi federal da cultura per las candidaturas svizras per il patrimoni immaterial, stat la tradiziun da la stagiun d'alp avant grondas sfidas en ils proxims decennis. «Cun elavurar il dossier «Stagiun d'alp» han ils auturs da quel era skizzà mesiras per seguir l'alpegiaziun per las proximas generaziuns. Ina da questas mesiras è ina coordinaziun pli professionala da l'alpegiaziun en l'entira Svizra e la seconda mesira è ina plattaforma da furmaziun en il sectur da l'economia d'alp.»

Stagiun d'alp è era in tema grischun

La candidatura «Stagiun d'alp» è er in tema impurtant per il Grischun cun sias 750 alps cultivadas. Sin las alps dal Grischun vegnan alpegiads oz circa 100 000 animals che dattan mintga stad bundant 11 millionis tonnas latg. Ina gronda part da quest latg vegn duvrà per producir las bunamain 600 tonnas chaschiel d'alp.

Las alps cultivadas dal Grischun

Tenor il post spezialisà per economia d'alp al Plantahof ha il chantun Grischun circa 750 alps cultivadas durant il temp da stad. Tar il personal d'alp dal Grischun tutgan 1500 pasturas e pasturs sco era signunas e signuns. Il personal è responsabel per circa 100 000 animals che vegnan mess ad alp mintg'onn en il Grischun. Las vatgas chargiadas sin las alps dal Grischun producechan mintga stad var 11 millionis tonnas latg. Ina gronda part da quest latg vegn duvrà per producir las bunamain 600 tonnas chaschiel d'alp.

1500 personas che produceschan tranter auer bundant 600 tonnas chaschiel d'alp. Per *Töni Gujan*, il manader dal post spezialisà per economia d'alp al Plantahof, è il chantun Grischun in impurtant actur en la candidatura da la «Stagiun d'alp» per la glista dal patrimoni immaterial da la UNESCO. Ses post sustegnia sa chapescha cumplainamain questa candidatura. Quella haja in grond effect da publicitat per la cultura d'alp. «Noss interess è da mussar al public, che nossas alps grischunas produceschan a moda persistenta. La fin finala è noss chaschiel d'alp fitg tschertgà tar las consumentas ed ils consuments.» Gujan e persvas ch'il label dal patrimoni immaterial gidass er da sviluppar vinavant la tradiziun da las alps cultivadas.

Candidatura n'è nagin requiem per las alps cultivadas

La FMR ha dumandà il collavuratur scientific *Julien Vuilleumier*, sche la candidatura per la glista dals patrimonis immaterials na saja be in act fictiv che haja la funcziun da conservar la cultura d'alpegiaziun svizra avant che las midadas dal clima midian l'entira tradiziun da l'alpegiaziun. Sia resposta: «Na, jau na sun insumma betg da quest opinuon. Las tradiziuns da la «Stagiun d'alp» èn adina puspè sa midadas en il decurs dals tschientaners. Ma jau sun er da l'avis, che nus stain avant fitg grondas sfidas cun la cultivaziun da nossas alps, e quai pervia da la midada dal clima. Ina tematica è per exemplil il provediment d'aua.» Cun «Stagiun d'alp» veglia la Confederaziun era mussar las pussaivladads da dumagnar quellas sfidas dal clima. Fin il 2023 vegn decidì sch'il project «Stagiun d'alp» vegn recepi en la glista dal patrimoni immaterial da la UNESCO.